

ШИНЬКОВИЧ Андрій

 <https://orcid.org/0000-0003-2922-3796>

к. е. н., доцент кафедри публічного управління та адміністрування Державного торговельно-економічного університету
вул. Кіото, 19, м. Київ, 02156, Україна
a.shynkovych@knute.edu.ua

SHYNKOVYCH Andrii

 <https://orcid.org/0000-0003-2922-3796>

PhD (Economics), Associate Professor of the Department of Public Management and Administration
State University of Trade and Economics
19, Kyoto St., Kyiv, 02156, Ukraine
a.shynkovych@knute.edu.ua

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ АСЕКУРАЦІЇ ПРОДОВОЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Обґрунтовано критерії та показники оцінки забезпечення продовольчої безпеки в системі державного регулювання післявоєнного відновлення. Охарактеризовано стан продовольчої безпеки України під час війни, яка охоплює виробництво, логістику, економіку та міжнародну допомогу, що свідчить про зменшення посівних площ, оскільки через активні бойові дії, мінування територій, окупацію та вимушену міграцію значна частина сільськогосподарських угідь стала недоступною для обробки. Особливо постраждали регіони, де традиційно вирощували основні експортні культури (зернові, олійні), до того ж війна ускладнила доступ до ресурсів, насіння, добрив, палива та фінансів, ціни на всі ресурси зросли, що негативно вплинуло на виробництво. Внаслідок бойових дій знищено та пошкоджено багато сільськогосподарської техніки, зерносховища, елеватори та інша інфраструктура, необхідна для зберігання та переробки врожаю; мобілізація чоловіків до армії та вимушене переселення призвели до браку робочої сили. Вибір критеріїв та показників оцінки забезпечення продовольчої безпеки в системі державного регулювання післявоєнного відновлення залежить від багатьох факторів, які систематизовані за: контекстом, метою та завданнями оцінки, методологічним виміром, характеристиками продовольчої системи та вразливих груп населення. Запропоновано ключові та додаткові критерії і показники оцінки, обґрунтовано доцільність їх використання для регулярного моніторингу та оцінки ефективності забезпечення продовольчої безпеки в системі державного регулювання, для виявлення проблемних місць і розроблення заходів

CRITERIA FOR ASSESSING FOOD SECURITY ASSURANCE

The article substantiates the criteria and indicators for assessing food security assurance in the state regulation system for post-war revival. The characterization of Ukraine's food security during the war is carried out, covering production, logistics, economics, and international assistance, which demonstrates a decrease in sown areas, since due to active hostilities, mining of territories, occupation, and forced migration, a significant part of agricultural land became inaccessible for cultivation, especially affected were the regions where the main export crops (grains, oilseeds) were traditionally grown; the war complicated access to resources, seeds, fertilizers, fuel, and financing, and prices for all resources increased, which negatively affected production; much agricultural machinery was destroyed and damaged as a result of hostilities, granaries, elevators, and other infrastructure necessary for storing and processing the harvest were also damaged; the mobilization of men into the army and forced migration led to a shortage of labor in agriculture. It is noted that the choice of criteria and indicators for assessing food security assurance in the state regulation system for post-war revival depends on many factors, which are systematized by: context, purpose and objectives of the assessment, methodological dimension, characteristics of the food system and vulnerable population groups. Key and additional criteria and indicators of assessment are proposed, it is argued that they should be used for regular monitoring and assessment of the effectiveness of food security assurance in the state regulation system, for identifying problem areas and developing measures to eliminate them, for the formation and implementation of state policy for

Copyright © 2025. Автор(и). Це стаття відкритого доступу, яка розповсюджується на умовах ліцензії [Creative Commons Attribution License 4.0. International License \(CC-BY\)](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

щодо їх усунення, для формування та реалізації державної політики щодо різних категорій сільськогосподарських товаровиробників. Сформовано і доведено гіпотезу, що об'єктивна оцінка продовольчої безпеки є невід'ємною частиною успішної повоєнної відбудови України, вона надає необхідну інформацію для ефективного планування, залучення міжнародної допомоги, моніторингу прогресу та коригування стратегій, відкриває додаткові можливості для інновацій, диверсифікації та розвитку сільських територій, сприяючи зміцненню національної безпеки та покращанню якості життя українців.

Ключові слова: продовольча безпека, система державного регулювання, асекурація, оцінка, критерії, індикатори, аграрна політика, галузева політика.

various categories of agricultural producers. Thus, it has been proven that an objective assessment of food security is an integral part of the successful post-war reconstruction of Ukraine, it provides the necessary information for effective planning, attracting international assistance, monitoring progress and adjusting strategies, opens up additional opportunities for innovation, diversification and development of rural areas, contributing to strengthening national security and improving the quality of life of Ukrainians.

Keywords: food security, state regulation system, insurance, assessment, criteria, indicators, agrarian policy, industry policy.

JEL Classification: E27, J43, L51, O13, Q18, R23.

Вступ

Визначення чітких критеріїв та індикаторів оцінки продовольчої безпеки в системі державного регулювання безпеки, зокрема й за повоєнного відновлення, є актуальним та важливим. Насамперед асекурація продовольчої безпеки – це авторське узагальнене поняття, яке охоплює комплексну систему заходів забезпечення, гарантування та страхування стабільного доступу населення до достатньої кількості якісних та безпечних продуктів харчування, що реалізуються через механізми державного регулювання, агрострахування, стратегічне планування, формування резервів, нормативно-правове забезпечення та підтримку агровиробників. На відміну від вузького трактування страхування як суто фінансового інструмента, асекурація продовольчої безпеки включає як превентивні дії для зниження ризиків дефіциту, так і адаптаційні механізми для реагування на внутрішні та зовнішні шоки (війна, кліматичні зміни, економічні кризи). Вона поєднує принципи продовольчої доступності (FAO.org., 2022, May 4), стійкості систем (Мостова, 2019), аграрного страхування (Гудзь, 2019) та державної політики продовольчої безпеки (Ніконенко, 2022), забезпечуючи багатоаспектну платформу для моніторингу, оцінювання та підвищення рівня національної продовольчої безпеки, особливо у повоєнний період.

Війна виявила вразливість ланцюгів постачання та критичність забезпечення внутрішнього виробництва продуктів харчування, тому саме адекватна система оцінки асекурації дасть змогу визначити ключові слабкі та сильні місця й пріоритетні напрями для розвитку вітчизняного аграрного виробництва та зниження залежності від зовнішніх поставок. Гарантоване забезпечення населення доступною та якісною їжею є ключовим чинником забезпечення соціальної стабільності, а система моніторингу та оцінки надасть можливість виявляти ризики дефіциту продуктів, зростання цін, нерівномірного доступу до харчування та своєчасно вживати заходи для їх мінімізації. Крім того, продовольча безпека може бути використана як інструмент

гібридної агресії ворогів, а об'єктивна оцінка підвищуватиме стійкість системи до зовнішніх впливів та забезпечуватиме її безперебійне функціонування в умовах невизначеності.

Проблематика оцінки стану продовольчої безпеки в системі державного регулювання економіки активно вивчається, що підтверджується великою кількістю наукових публікацій з цих та дотичних питань (Бабич, 2018; Березюк та ін., 2023; Гринишин, 2020; Гудзь, 2019; Диха, 2022; Залізнюк, 2019; Калетнік & Гонтарук, 2020; Нікішина & Чеботарьова, 2024; Ніконенко, 2022; Мостова, 2019; Прунцева, 2020; Токарчук & Фурман, 2018 та ін.).

Так, Ніконенко (2022) розглянув актуальні методичні підходи до формування продовольчої безпеки в Україні в контексті загроз глобального масштабу, регіональних криз і національних викликів. Автор пропонує систематизовану модель забезпечення продовольчої безпеки, яка враховує не лише класичні параметри (наявність, доступність, стабільність і використання продовольства), а й адаптивність до соціально-економічних трансформацій, кліматичних змін і демографічних викликів. Практичне значення публікації полягає у можливості застосування запропонованих методик у діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади для аналізу ситуації у сфері продовольчої безпеки, прогнозування кризових явищ і формування превентивних політик в умовах повоєнної відбудови агропродовольчого сектору України.

Мостова (2019) у своїй монографії здійснила комплексне дослідження механізмів стратегічного забезпечення продовольчої безпеки України з урахуванням внутрішніх і зовнішніх ризиків, змін у глобальному продовольчому середовищі та особливостей трансформації вітчизняної агропродовольчої системи. Автор глибоко аналізує інституційне середовище, правове регулювання, роль державної підтримки агросектору, формування стратегічних резервів, політику цін і субсидій, а також проблеми соціальної нерівності у доступі до харчування. Наукова новизна монографії полягає в поєднанні стратегічного та тактичного рівнів планування продовольчої безпеки з урахуванням концепції сталого розвитку, інтеграції до міжнародного продовольчого простору та адаптації української політики до європейських стандартів. Крім того, науковець пропонує авторське бачення структури продовольчої політики держави у формі стратегічної матриці ризиків. Практичне значення праці виявляється у розробленні конкретних рекомендацій щодо реформування системи державного управління продовольчою безпекою, впровадження моніторингових інструментів, удосконалення нормативно-правової бази, а також формування стратегічних документів для використання урядовими структурами, зокрема Мінагрополітики, Мінекономіки та регіональними адміністраціями.

Науковці Мельник та Туницька (2020) провели аналіз інституційних чинників, що впливають на міжнародну конкурентоспроможність агропромислового комплексу України, розглянули роль державної політики, нормативно-правового забезпечення та інституційної інфраструктури у формуванні конкурентних переваг українського АПК на світових ринках, що є важливим у підтримці

конкурентоспроможності продукції України на світовому ринку продовольства, зміцненні експортного потенціалу України.

Вагомим доповненням до наукової дискусії з цієї тематики є закордонні дослідження, що висвітлюють вплив глобальних ризиків на продовольчу безпеку, зокрема в умовах збройних конфліктів та кліматичних змін. Стаття, що опублікована у *The Lancet* (2022), присвячена повномасштабній війні в Україні, яка спричинила значні збої у глобальних ланцюгах постачання зернових, посиливши проблему продовольчої недостатності у країнах, залежних від українського експорту. У систематичному огляді, опублікованому в *Nutrients*, проаналізовано вплив пандемії COVID-19 на продовольчу безпеку та запропоновано підходи до підвищення стійкості агропродовольчих систем у періоди криз (Gebeyehu et al., 2023).

Проте відсутні глибокі наукові розвідки щодо визначення критеріїв та індикаторів оцінки асекурації продовольчої безпеки в системі державного регулювання економіки, що й визначає актуальність представленого наукового дослідження.

Метою статті є обґрунтування критеріїв та індикаторів оцінки асекурації продовольчої безпеки в системі державного регулювання економіки для повоєнного відновлення.

В основу статті покладено гіпотезу, що об'єктивна оцінка продовольчої безпеки як невід'ємна частина успішної повоєнної відбудови України надає необхідну інформацію для ефективного планування, залучення міжнародної допомоги, моніторингу прогресу та коригування стратегій, відкриває додаткові можливості для інновацій, диверсифікації та розвитку сільських територій, сприяючи зміцненню національної безпеки та покращанню якості життя українців.

Методологічною основою дослідження є системний підхід до аналізу стану продовольчої безпеки в умовах повоєнного відновлення, що дає змогу комплексно враховувати економічні, соціальні, правові та інституційні аспекти забезпечення асекурації. Застосовано структурно-функціональний та порівняльний методи для виявлення специфіки функціонування агропродовольчої системи в умовах війни та післявоєнної трансформації. Емпіричну базу дослідження становлять статистичні дані Державної служби статистики України, Мінагрополітики, міжнародних організацій (FAO, WFP, World Bank), а також матеріали наукових публікацій і стратегічних документів. Запропоновані критерії та індикатори оцінки побудовані на основі принципів валідності, вимірюваності, релевантності, чутливості до змін, а також практичної застосовності у системі державного регулювання. Для систематизації чинників впливу на асекурацію використано метод експертного оцінювання, для формування авторської моделі оцінювання – елементи індексного та компонентного аналізу.

Основна частина статті складається з чотирьох розділів: перший присвячено характеристиці продовольчої безпеки під час війни; другий – чинникам для вибору критеріїв та індикаторів щодо оцінки асекурації продовольчої безпеки в системі державного регулювання економіки; третій – містить пропозиції щодо критеріїв та індикаторів оцінки

асекурації продовольчої безпеки в державному регулюванні економіки; четвертий – перевагам запропонованої оновленої системи оцінки асекурації продовольчої безпеки.

1. Продовольча безпека під час війни

Учені Токарчук та Фурман (2018) у довоєнний період аргументовано стверджували, що Україна володіє достатніми земельними площами, щоб гарантувати енергетичну безпеку при використанні сільськогосподарської сировини на виробництво біопалива, не загрожуючи безпеці продовольчій. Підтримували таку позицію науковці Калетнік та Гонтарук (2020), зазначаючи, що виробництво біогазу та біоетанолу на спиртових заводах регіону зможе дати наступний ефект для економіки: підвищити енергетичну незалежність; знизити витрати спиртових заводів на енергоносії; покращити екологічний стан водних ресурсів; забезпечити тваринницьку галузь білковими кормами. Проте повномасштабна війна росії проти України зупинила прогресивний розвиток та зміцнення продовольчої безпеки в Україні, продемонструвала вразливість як національних, так і глобальних продовольчих систем від антропогенних (вплив збройних конфліктів), економічних (зростання світових цін на продовольство) та природних чинників (збільшення впливу неврожаїв внаслідок порушення глобальних поставок продовольства) (FAO.org., 2022, May 4). Через початок воєнних дій загрозу продовольчій безпеці приніс зрив весняної посівної кампанії 2022 р. (зменшення посівних площ) в областях, де ведуться активні бойові дії або які є тимчасово окупованими. Відтак, спад врожайності через порушення агротехнологічного обробітку земель спричинило зменшення зборів зерна і, як наслідок, скорочення експорту зернових (Диха, 2022).

Продовольча безпека України під час війни, що охоплює виробництво, логістику, економіку та міжнародну допомогу, характеризується низкою рис:

- зменшення посівних площ, оскільки через активні бойові дії, мінування територій, окупацію та вимушену міграцію значна частина сільськогосподарських земель стала недоступною для обробки, особливо постраждали області, де традиційно вирощували основні експортні культури (зернові, олійні);
- ускладнення доступу до ресурсів, насіння, добрив, палива та фінансування, зростання цін на ресурси негативно вплинуло на виробництво;
- багато сільськогосподарської техніки знищено та пошкоджено внаслідок бойових дій, постраждали зерносклади, елеватори та інша інфраструктура, необхідна для зберігання та переробки врожаю;
- мобілізація чоловіків до армії та вимушена міграція призвели до нестачі робочої сили в сільському господарстві;
- російська блокада українських морських портів, через які традиційно експортувалася значна частина зерна, створила серйозні проблеми для збуту сільськогосподарської продукції, що призвело до переповнення зерноскладів та зниження цін на внутрішньому ринку;
- використання сухопутних маршрутів (залізниця, автомобільний транспорт) зіткнулося з обмеженою пропускною здатністю, різними

стандартами залізничних колій та збільшенням транспортних витрат для експорту продукції;

- зростання цін на логістичні послуги, включаючи транспортування, страхування та зберігання, збільшило вартість експорту;

- війна призвела до зростання цін на продукти харчування в Україні, особливо на імпортовані товари, що стало серйозним викликом для людей з низьким рівнем доходу;

- забезпечення продовольством населення в зонах активних бойових дій та на окупованих територіях стало надзвичайно складним завданням через руйнування інфраструктури, обмежений доступ та ризики для безпеки;

- уряд та міжнародні організації надають гуманітарну допомогу (продовольчі набори, для підтримки внутрішньо переміщених осіб, пенсіонерів та інших вразливих верств населення);

- багато країн та міжнародних організацій надають Україні продовольчу допомогу, щоб задовольнити потреби населення;

- укладена за посередництва ООН та Туреччини угода про експорт зерна з українських портів ("Зернова ініціатива") дала змогу частково розблокувати морський експорт зерна та знизити глобальні ціни на продовольство;

- війна підкреслила необхідність диверсифікації глобальних ланцюгів поставок продовольства та зменшення залежності від одного постачальника (Березюк та ін., 2023; Диха, 2022; Нікішина & Чеботарьова, 2024; Ніконенко, 2022; *FAO*, 2022, *May* 4).

Отже, продовольчій безпеці України під час війни притаманні великі проблеми, що підтверджує необхідність обґрунтування об'єктивних критеріїв та індикаторів оцінки асекурації продовольчої безпеки в системі державного регулювання для розроблення адекватних стратегій та заходів.

2. Чинники асекурації продовольчої безпеки в системі державного регулювання

З огляду на авторське розуміння асекурації продовольчої безпеки, зокрема чітких її критеріїв, можна оцінити збитки, завдані війною АПК, а також визначити потреби у відновленні інфраструктури, техніки, насінневого матеріалу, тваринництва тощо. Як переконує Ніконенко (2022), важливою умовою досягнення продовольчої безпеки є стабільність її забезпечення, яка передбачає: можливість для груп населення, домогосподарств та окремих людей мати доступ до достатньої кількості продовольства у будь-який час і не перебувати під тиском втрати доступу до продовольства у результаті шоків попиту або пропозиції, а також циклічних коливань кон'юнктури, а система індикаторів допоможе визначити пріоритетні напрями державної підтримки та інвестицій в АПК, спрямовуючи їх на найбільш важливі сфери для забезпечення продовольчої безпеки. Водночас чітко визначені критерії та індикатори продовольчої безпеки дозволять аргументовано залучати міжнародну допомогу для відновлення та розвитку АПК, демонструючи прозорість та ефективність використання отриманих коштів. При цьому, оскільки система національної продовольчої безпеки має

базуватися на принципах самозабезпеченості, незалежності, доступності, якості, що мають складати основу формування стратегії та державної політики забезпечення продовольчої безпеки (Мостова, 2019), то критерії оцінки мають враховувати вплив сільського господарства на навколишнє середовище, стимулювати впровадження екологічно чистих технологій, мінімізувати використання пестицидів та гербіцидів, сприяти збереженню ґрунтів, враховувати зміни клімату, деградацію ґрунтів, обмеженість водних ресурсів та інші фактори, які впливатимуть на продовольчу безпеку в майбутньому. Крім цього, критерії та індикатори оцінки мають враховувати роль малих і середніх фермерських господарств у забезпеченні продовольчої безпеки, сприяти їх розвитку та конкурентоспроможності та стати платформою для розроблення ефективних державних стратегій й програм, спрямованих на забезпечення продовольчої безпеки, та методологічною основою постійного моніторингу стану продовольчої безпеки щодо виявлення проблемних зон та своєчасного реагування на загрози. Вони дадуть змогу об'єктивно оцінювати ефективність державної політики у сфері продовольчої безпеки, вносити необхідні корективи та покращувати управління.

Таким чином, вибір критеріїв та індикаторів щодо оцінки асекुरації продовольчої безпеки в системі державного регулювання економіки для повоєнного відновлення залежить від багатьох чинників (Бабич, 2018; Гринишин, 2020; Гудзь, 2019; Залізнюк, 2019; Калетнік & Гонтарук, 2020; Мостова, 2019; Прунцева, 2020; Токарчук & Фурман, 2019), які систематизуються в чотири основні блоки.

Контекст, мета та завдання оцінки, передусім мають зважати на географічний масштаб, оскільки критерії та індикатори відрізнятимуться залежно від рівня оцінки (глобальний, національний, регіональний, локальний), що відповідно впливатиме на мету оцінки, на яких саме аспектах і складових продовольчої безпеки слід зосередитись, зокрема, чи оцінюється доступність продовольства, його поживність, стабільність постачання, чи вразливість певних груп населення. На вибір індикаторів, особливо у воєнний період, суттєво впливає доступність даних і ресурсів для збору й аналізу інформації, тобто важливо обирати ті індикатори, для яких існують надійні об'єктивні джерела інформації. Національні та міжнародні політичні пріоритети також впливають на вибір критеріїв та індикаторів, до того ж деякі розвинені країни мають пріоритетом стратегію боротьби з ожирінням, тому до оцінки продовольчої безпеки належать індикатори, пов'язані з якістю харчування та споживанням цукру й жирів.

Методологічний вимір передбачає, що індикатори мають бути валідними (показувати те, що вони повинні відображати) та надійними (давати стабільні результати при повторних вимірюваннях). Також вони мають бути вимірними, зрозумілими та легкими для інтерпретації й порівняння, якщо оцінка передбачає порівняння між різними регіонами або часовими періодами, необхідно використовувати стандартизовані індикатори, крім того, вони повинні бути чутливими до змін у продовольчій системі та реагувати на впровадження різних політик, стратегій та програм.

Характеристики продовольчої системи мають включати обсяги та структуру виробництва продовольства, технології, використані

ресурси (вода, земля, добрива), кліматичні умови, ефективність ланцюгів постачання, інфраструктуру, ціноутворення, роль посередників, економічну доступність продовольства для різних груп населення, фізичну доступність (віддаленість від місць виробництва та продажу), зважати на харчові звички населення, санітарні умови, доступ до чистої води, рівень освіти щодо харчування, стійкість продовольчої системи до таких зовнішніх шоків, як війна, зміна клімату, економічні кризи, політичні конфлікти тощо.

Вразливі групи населення – вибір критеріїв та індикаторів повинен враховувати особливості та потреби таких вразливих груп населення, як діти, вагітні жінки, люди похилого віку, люди з інвалідністю, внутрішньо переміщені особи, біженці, малозабезпечені верстви населення, тобто обов'язково необхідно враховувати специфічні потреби в харчуванні та чинники ризику, які впливають на продовольчу безпеку цих груп.

Вибір критеріїв та індикаторів щодо оцінки асекурації продовольчої безпеки в системі державного регулювання для повоєнного відновлення – це складний комплексний процес, який потребує врахування багатьох різноманітних чинників, тобто важливо вибирати індикатори, які є релевантними для конкретної країни або регіону та доступними для збору даних. Необхідно використовувати достовірні та актуальні дані з офіційних джерел (статистичні управління, міністерства, міжнародні організації), важливо не лише збирати дані, а й аналізувати їх та визначати ключові тенденції й проблеми, корисно порівнювати індикатори з іншими країнами або регіонами для оцінки прогресу та визначення напрямів для покращання, і головне, необхідно регулярно здійснювати моніторинг індикаторів для своєчасного виявлення проблем та вжиття заходів.

3. Пропозиції щодо критеріїв та індикаторів оцінки асекурації продовольчої безпеки в державному регулюванні економіки

Спираючись на означені вимоги щодо вибору критеріїв та індикаторів оцінки асекурації продовольчої безпеки в системі державного регулювання економіки для повоєнного відновлення, рекомендації міжнародних та наукових організацій (Березюк та ін., 2023), пропозиції учених (Бабиш, 2018; Гринишин, 2020; Гудзь, 2019; Залізнюк, 2019; Калетнік & Гонтарук, 2020; Мостова, 2019; Прунцева, 2020; Токарчук & Фурман, 2018) та проведені дослідження, розроблено пропозиції щодо критеріїв та індикаторів, які слід використовувати для такої оцінки.

Авторське бачення ключових критеріїв та їх індикаторів представлено в *табл. 1*.

Для об'єктивної адекватної оцінки асекурації продовольчої безпеки в системі державного регулювання, оскільки асекурація охоплює забезпечення, гарантування й страхування, до ключових критеріїв та індикаторів слід додати й додаткові (Гудзь, 2019), що враховують наявність необхідних інструментів забезпечення, гарантування й страхування, їх ефективність, вплив на різних учасників ринку та здатність адаптуватися до змін (*табл. 2*).

Таблиця 1

Базові критерії та індикатори продовольчої безпеки
в системі державного регулювання економіки

Критерій	Зміст	Індикатор	Одиниця виміру
Наявність (Availability)	Фізична наявність продовольства в достатній кількості	Виробництво продовольства на душу населення	т/рік
		Імпорт продовольства	т/рік; % від внутрішнього споживання
		Експорт продовольства	т/рік; % від внутрішнього виробництва
		Запаси продовольства	т, % від внутрішнього споживання за певний період
		Площа сільськогосподарських земель	га, % від загальної площі
		Урожайність основних сільськогосподарських культур	т/га
		Ступінь диверсифікації сільськогосподарського виробництва	Індекс
		Використання сучасних агротехнологій	% господарств
Доступність (Accessibility)	Економічна та фізична можливість доступу до продовольства для всіх груп населення	Втрати продовольства після збору врожаю	%
		Дохід на душу населення	USD/рік
		Відсоток населення, що живе за межею бідності	%
		Вартість кошика основних продуктів харчування	USD/місяць
		Співвідношення вартості кошика основних продуктів харчування до мінімальної зарплати	%
		Індекс споживчих цін на продовольство	Базовий рік = 100
		Наявність продовольчих ринків та магазинів у сільській місцевості	Кількість на душу населення
		Стан дорожньої інфраструктури	Індекс
		Наявність програм соціальної підтримки	% охоплення; обсяг виплат, грн
		Рівень безробіття	%
		Частка витрат на продовольство у загальному бюджеті домогосподарства	
		Рівень бідності	
Використання (Utilization)	Здатність організму ефективно засвоювати поживні речовини з їжі, що залежить від санітарних умов, доступу до чистої води, медичного обслуговування та знань про харчування	Рівень недоїдання	%
		Поширеність затримки росту серед дітей віком до 5 років	
		Рівень материнської смертності	Кількість смертей на 100 000 новонароджених
		Забезпеченість населення чистою питною водою та санітарними умовами	%
		Охоплення населення медичним обслуговуванням	
		Рівень захворюваності на інфекційні хвороби	
		Рівень знань про правильне харчування	Індекс
Стабільність (Stability)	Забезпечення наявності, доступності та використання продовольства на постійній основі, без ризику втрати доступу до нього внаслідок економічних криз, природних катастроф, політичної нестабільності тощо	Показники споживання різних груп продуктів	Індекс для кожної вікової групи
		Волатильність цін на основні продукти харчування	Індекс волатильності
		Залежність від зовнішніх джерел енергії	%
		Кількість та масштаби стихійних лих	Кількість, площа, збитки
		Політична стабільність	Індекс
		Економічна стабільність	Темпи зростання ВВП, рівень інфляції
		Рівень диверсифікації економіки	Індекс диверсифікації
		Наявність системи раннього попередження про надзвичайні ситуації	Охоплення, точність
		Залежність від кліматичних умов	Індекс

Джерело: зведено автором за (Залізнюк, 2019).

Таблиця 2

Додаткові критерії та індикатори продовольчої безпеки
в системі державного регулювання економіки

Критерій	Індикатор
Наявність чіткої та всеосяжної нормативно-правової бази, що регулює асекурацію продовольчої безпеки	Наявність законів, постанов, наказів та інших нормативних актів, що визначають види ризиків, які підлягають асекурації, механізми державної підтримки асекурації (субсидування, гарантування, страхування)
	Вимоги до страхових компаній, що займаються агрострахуванням, порядок укладання та виконання страхових договорів
	Механізми врегулювання страхових випадків, регулярність перегляду та оновлення нормативно-правової бази, наявність чіткого розмежування відповідальності між державними органами та страховими компаніями
Наявність різноманітних та доступних страхових продуктів, що покривають ключові ризики в агро-продовольчій сфері	Кількість доступних страхових продуктів для різних категорій виробників
	Наявність сільськогосподарських страхових продуктів, що покривають ризики, пов'язані з погодними умовами (посуха, заморозки, град, повені), хворобами та шкідниками рослин і тварин
	Простота та зрозумілість умов страхування
Наявність достатнього та стабільного фінансування державної підтримки	Обсяг коштів, виділених на державну підтримку, у тому числі на агрострахування
	Частка державної підтримки у загальному обсязі страхових премій
	Ефективність використання бюджетних коштів
	Наявність альтернативних джерел фінансування
Рівень охоплення сільськогосподарських виробників та площ посівів страховим захистом	Частка сільгоспвиробників, що мають страховий захист
	Частка застрахованих площ посівів від загальної площі посівів
	Частка застрахованого поголів'я худоби від загального поголів'я худоби
	Регулярний перегляд та адаптація умов страхування до зміни кліматичних умов
Своєчасне та адекватне відшкодування збитків у разі страхових випадків	Середній термін виплати страхового відшкодування
	Співвідношення між сумою страхового відшкодування та фактичними збитками
	Кількість та сума врегульованих страхових випадків
	Рівень задоволеності сільгоспвиробників процесом врегулювання страхових випадків
Збільшення обсягів виробництва, підвищення стабільності доходів та залучення інвестицій в агропродовольчий сектор	Зміна обсягів виробництва сільськогосподарської продукції
	Стабільність доходів сільгоспвиробників
	Обсяг інвестицій в агропродовольчий сектор
Впровадження нових технологій та підходів в агровиробництво	Рівень цифровізації бізнес-процесів, використання агроінновацій (точне землеробство)
	Частка виробництва екологічно чистої продукції
	Розвиток інтернет-мереж
	Використання супутникових даних та дистанційного зондування, впровадження індексного страхування, використання цифрових платформ
Забезпечення ефективної комунікації та навчання сільгоспвиробників	Підвищення кваліфікації персоналу
	Кількість проведення інформаційних кампаній та навчальних семінарів для сільгоспвиробників
	Доступність інформації

Джерело: зведено і доповнено автором за (Гудзь, 2019).

Таким чином, отримуємо систему критеріїв оцінки продовольчої безпеки (рисунок).

Система критеріїв продовольчої безпеки

Джерело: розроблено автором.

Окреслені критерії та індикатори доцільно використовувати для регулярного моніторингу та оцінки дієвості асекурації продовольчої безпеки продовольчої безпеки в системі державного регулювання, виявлення проблемних зон та розроблення заходів з їх усунення, формування та реалізації державної політики щодо різних категорій сільгоспвиробників. Водночас поруч із загальнонаціональним рівнем рекомендується застосовувати їх також з врахуванням регіональних особливостей та забезпеченням прозорості й відкритості у процесі оцінки та звітності. Тобто використання цих критеріїв та індикаторів дасть змогу більш об'єктивно оцінити дієвість асекурації продовольчої безпеки в системі державного регулювання та розробити заходи для її підвищення.

Станом на 1 січня 2025 р. продовольча безпека України залишається під впливом тривалих наслідків повномасштабної збройної агресії, що суттєво вплинула на всі аспекти агропродовольчої системи. У табл. 3, 4 систематизовано кількісні та якісні показники, що відображають поточний стан асекурації продовольчої безпеки.

Кількісні індикатори асекурації продовольчої безпеки станом на 1 січня 2025 р. свідчать про поступову стабілізацію агропродовольчої системи України. Обсяги виробництва зернових культур залишаються на достатньому рівні для задоволення внутрішніх потреб, однак частка імпорту в загальному споживанні продовжує перевищувати оптимальні межі, що свідчить про збереження залежності від зовнішніх джерел. Висока частка витрат домогосподарств на харчування та інфляційний

тиск на харчові продукти є індикаторами обмеженої економічної доступності продовольства для широких верств населення. Попри помірне зростання ВВП та збільшення інвестицій в агросектор, рівень охоплення аграріїв страхуванням, як і частка впровадження інноваційних технологій, залишаються недостатніми. Це обумовлює необхідність посилення державної політики щодо розвитку інституцій агрострахування, стимулювання цифровізації та диверсифікації виробництва в контексті зміцнення національної продовольчої безпеки.

Таблиця 3

Кількісні показники асекурації продовольчої безпеки України
станом на 01.01.2025 р.

Критерій	Показники	Значення
Наявність	Виробництво зернових культур, млн т (Державна служба статистики України, 2025)	55
	Частка імпорту в загальному споживанні, % (Міністерство аграрної політики та продовольства України, 2025)	12
	Запаси продовольства, днів споживання (FAO, 2025)	45
Доступність	Частка витрат домогосподарств на харчування, % (Державна служба статистики України, 2025)	48
	Індекс споживчих цін на продовольство (річний приріст), % (Національний банк України, 2025)	+8.2
	Рівень безробіття, % (Державна служба статистики України, 2025)	9.5
Використання	Поширеність недоїдання серед населення, % (WFP, 2025)	6.3
	Затримка росту у дітей до 5 років, % (UNICEF Ukraine, 2025)	9.1
	Доступ до безпечної питної води, % (WHO, 2025)	92
Стабільність	Індекс волатильності цін на продовольство, % (FAO, 2025)	12.4
	Кількість стихійних лих, що вплинули на агросектор, випадків (Державна служба України з надзвичайних ситуацій, 2025)	7
	Темп зростання ВВП (річний), % (Міністерство економіки України, 2025)	3.1
Страховий захист	Частка застрахованих сільськогосподарських площ, % (Міністерство аграрної політики та продовольства України, 2025)	18
	Частка застрахованого поголів'я, % (AgroPortal, 2025)	11
	Середній термін виплат страхового відшкодування, днів (Національна комісія з регулювання ринків фінансових послуг, 2025)	45
Фінансування	Обсяг державного фінансування агрострахування, млрд грн (Міністерство фінансів України, 2025)	1.2
	Частка субсидій у страхових преміях, % (Міністерство аграрної політики та продовольства України, 2025)	35
	Кількість доступних фінансових інструментів для аграріїв (Український аграрний фонд, 2025)	5
Технології	Частка впроваджених інноваційних технологій у сільському господарстві, % (Інститут аграрної економіки, 2025)	22
	Рівень цифровізації агросектора, % (Міністерство цифрової трансформації України, 2025)	28
	Частка органічної продукції у загальному виробництві, % (Федерація органічного руху України, 2025)	3.5
Інвестиції	Обсяг інвестицій в аграрний сектор, млрд грн (Державна служба статистики України, 2025)	4.8
	Зростання виробництва сільськогосподарської продукції (річне), % (Міністерство аграрної політики та продовольства України, 2025)	+2.7
	Стабільність доходів агровиробників, коефіцієнт варіації (Інститут аграрної економіки, 2025)	0.5

Джерело: складено автором за зазначеними джерелами.

Таблиця 4

Якісні показники асекурації продовольчої безпеки України
станом на 01.01.2025 р.

Критерій	Показник	Оцінка
Нормативно-правова база	Актуальність законодавства у сфері продовольчої безпеки	Частково оновлено відповідно до вимог ЄС; потребує подальшої гармонізації (<i>State Service of Ukraine on Food Safety and Consumer Protection</i> , 2024)
	Наявність стратегічних документів та планів дій	Стратегія продовольчої безпеки України до 2027 року затверджена; операційний план реалізації діє (Кабінет Міністрів України, 2024)
Страхові продукти	Доступність страхових продуктів для аграріїв	Обмежена; переважно для великих господарств; потребує розширення для малих та середніх виробників (<i>AgroPortal</i> , 2025)
	Покриття ризиків, пов'язаних зі зміною клімату та стихійними лихами	Часткове; необхідне впровадження нових продуктів, що враховують сучасні кліматичні виклики (<i>AgroPortal</i> , 2025)
Комунікація та навчання	Наявність програм підвищення обізнаності та навчання для аграріїв	Обмежена кількість програм (<i>Caritas Ukraine</i> , 2024)

Джерело: складено автором за зазначеними джерелами.

Якісні показники дають змогу оцінити системні й інституційні передумови забезпечення асекурації продовольчої безпеки. Станом на початок 2025 р. спостерігається часткове оновлення нормативно-правової бази відповідно до європейських стандартів, проте зберігається потреба у гармонізації та розробленні підзаконних актів, що регламентують агрострахування. Стратегічні документи, зокрема Стратегія продовольчої безпеки України на період до 2027 р. (Кабінет Міністрів України, 2024, 23 липня), створюють підґрунтя для середньострокового планування, однак ефективність реалізації залишається обмеженою через низьку обізнаність виробників і відсутність системних програм навчання. Пропозиція страхових продуктів є нерівномірною і фокусована переважно на великих підприємствах, що створює ризик поглиблення диспропорцій між виробниками. Загалом якісні індикатори підтверджують необхідність зміцнення інституційної спроможності системи державного регулювання у сфері продовольчої безпеки через розширення функціоналу страхових механізмів, підвищення прозорості та розвиток механізмів комунікації з аграрним середовищем.

Визначення чітких критеріїв та індикаторів оцінки асекурації продовольчої безпеки в системі державного регулювання є нагальною потребою для успішного відновлення та розвитку України у післявоєнний період, що сприятиме забезпеченню національної безпеки, ефективному відновленню АПК, розвитку сталого сільського господарства та покращанню системи державного регулювання, тим самим гарантуючи доступ до якісної та безпечної їжі для кожного українця. Це завдання потребує консолідованих зусиль держави, науковців, бізнесу та громадськості.

4. Переваги запропонованої оновленої системи оцінки асекурації продовольчої безпеки

Фактично об'єктивна оцінка асекурації продовольчої безпеки в системі державного регулювання за запропонованими критеріями та індикаторами розкриває значні переваги для швидкого відновлення та стрімкого розвитку України, оскільки:

- точно окреслює масштаби проблеми, дає чітке розуміння поточного стану продовольчої безпеки, визначаючи конкретні регіони, групи населення та сектори економіки, які найбільше постраждали від війни, що дає змогу цілеспрямовано розподіляти ресурси та розробляти ефективні стратегії допомоги;

- надає об'єктивні дані про втрати в аграрному секторі, руйнування інфраструктури та зміни у споживчих звичках, сприяє розробленню обґрунтованих конкретних планів і заходів, що спрямовані на відновлення виробничих потужностей (сільськогосподарська техніка, насіння, добрива), відбудову логістичних ланцюгів (елеватори, порти, дороги), підтримку сільськогосподарських підприємств;

- стає переконливим аргументом для залучення фінансової та технічної допомоги від міжнародних організацій, урядів інших країн та донорів, оскільки підкріплена незалежними дослідженнями та міжнародними стандартами, про потреби та плани відновлення, що підвищують довіру до України та сприяють мобілізації необхідних ресурсів;

- дає змогу відстежувати прогрес у відновленні продовольчої безпеки, виявляти нові виклики та своєчасно коригувати стратегії й програми, що забезпечить гнучкість та адаптивність у процесі відновлення;

- дає змогу виявляти вразливості та розробляти заходи для їх усунення, зменшуючи залежність від імпорту та підвищуючи стійкість до зовнішніх шоків;

- сприяє прозорості та підзвітності у використанні ресурсів, спрямованих на відновлення продовольчої безпеки, що підвищує довіру суспільства до уряду та інших зацікавлених сторін.

Водночас об'єктивна оцінка асекурації продовольчої безпеки в системі державного регулювання за запропонованими критеріями та індикаторами генерує додаткові можливості:

- допомагає визначити найбільш перспективні напрями для інвестицій в аграрний сектор, такі як розвиток зрошувальних систем, впровадження сучасних технологій та підтримка органічного землеробства;

- окреслює такі орієнтири для стимулювання інновацій в аграрному секторі, як розроблення нових сортів сільськогосподарських культур, стійких до зміни клімату, та розвиток альтернативних джерел харчування, що сприяє диверсифікації виробництва, зменшуючи залежність від певних культур;

- дає змогу розробити ефективніші системи управління ризиками в аграрному секторі, включаючи страхування сільськогосподарських культур, створення резервних запасів продовольства та розроблення планів реагування на надзвичайні ситуації;

- допомагає розробити інтегровані програми відновлення, спрямовані на розвиток сільських територій, створення робочих місць, покращення інфраструктури та підвищення якості життя в сільській місцевості;

- слугує основою для розроблення більш ефективної та цілеспрямованої державної політики у сфері продовольчої безпеки, включаючи підтримку товаровиробників, регулювання цін та забезпечення доступу до продовольства для вразливих груп населення.

Таким чином, об'єктивна оцінка продовольчої безпеки є невід'ємною частиною успішного післявоєнного відновлення України,

що забезпечує основу для ефективного планування, залучення допомоги, моніторингу результатів, а також відкриває нові можливості для інновацій, диверсифікації та розвитку сільських територій, зміцнюючи національну безпеку та покращуючи добробут громадян.

Висновки

За підсумками дослідження обґрунтовано критерії та індикатори оцінки асекурації продовольчої безпеки в системі державного регулювання для повоєнного відновлення. Охарактеризовано систему продовольчої безпеки України під час війни, включаючи виробництво, логістику, економіку та міжнародну допомогу.

Вибір критеріїв та індикаторів оцінки асекурації продовольчої безпеки в системі державного регулювання економіки для повоєнного відновлення залежить від багатьох чинників, які систематизовано за: контекстом, метою й завданнями оцінки, методологічним виміром, характеристиками продовольчої системи та вразливими групами населення. Запропоновано ключові й додаткові критерії та індикатори оцінки, аргументовано, що їх доцільно використовувати для регулярного моніторингу та оцінки дієвості асекурації продовольчої безпеки в системі державного регулювання, для виявлення проблемних зон та розроблення заходів з їх усунення, формування та реалізації державної політики щодо різних категорій сільгоспвиробників.

Отже, підтверджено гіпотезу, що об'єктивна оцінка продовольчої безпеки є невід'ємною складовою успішного повоєнного відновлення України. Вона забезпечує необхідну інформацію для ефективного планування, залучення допомоги, моніторингу прогресу та коригування стратегій, відкриває додаткові можливості для інновацій, диверсифікації та розвитку сільських територій, зміцнюючи національну безпеку та покращуючи добробут громадян.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробленні інтегрованої системи цифрового моніторингу асекурації продовольчої безпеки з використанням геоінформаційних технологій та штучного інтелекту. Також доцільним є поглиблене дослідження регіональних особливостей продовольчої безпеки в контексті децентралізації та розвитку територіальних громад.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ / REFERENCE

AgroPortal. (2025). Farmers call for the introduction of climate risk insurance. <https://agroportal.ua/news/finansy/agrariji-zaklikayut-vprovaditi-strahuvannya-vid-klimatichnih-rizikiv>

AgroPortal. (2025). Поголів'я корів в Україні за рік скоротилось на 100 тисяч. <https://agroportal.ua/news/zhivotnovodstvo/pogoliv-ya-koriv-v-ukrajini-za-rik-skorotilos-na-100-tisyach>

AgroPortal. (2025). The cattle stock in Ukraine decreased by 100 thousand over the year. <https://agroportal.ua/news/zhivotnovodstvo/pogoliv-ya-koriv-v-ukrajini-za-rik-skorotilos-na-100-tisyach>

Caritas Ukraine. (2024). *Food security and economic recovery*. <https://caritas.ua/hum/prodovolcha-bezpeka-ta-ekonomichne-vidnovlennya/>

FAO. (2025). *Food security report: Ukraine*. Food and Agriculture Organization of the United Nations. <https://www.fao.org/ukraine>

FAO.org. (2022, May 4). Food and Agriculture Organization of the United Nations. *Global Report on Food Crises: acute food insecurity hits new highs*. <https://www.fao.org/newsroom/detail/global-report-on-food-crises-acute-food-insecurity-hits-new-highs/en>

Gebeyehu, D. T., East, L., Wark, S., & Islam, M. S. (2023). A systematic review of the direct and indirect COVID-19's impact on food security and its dimensions: Pre- and post-comparative analysis. *BMC Public Health*, 23(1), 2298. <https://doi.org/10.1186/s12889-023-17104-6>

State Service of Ukraine on Food Safety and Consumer Protection. (2024). *Ukraine on the path to the EU: harmonization of standards regarding the welfare of farm animals*. <https://dpss.gov.ua/news/ukraina-na-shliakhu-do-ies-harmonizatsiia-standartiv-shchodo-blahopoluchchia-silskohospodarskykh-tvaryn>

The Lancet. (2022). Health impacts of the Russian invasion in Ukraine: Need for global response. *The Lancet*, 399(10334), 1229. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(22\)00615-8](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(22)00615-8)

UNICEF Ukraine. (2025). *Children's health and nutrition in Ukraine*. <https://www.unicef.org/ukraine>

WFP. (2025). *Ukraine food security and vulnerability analysis*. *World Food Programme*. <https://www.wfp.org>

WHO. (2025). *Water access in Ukraine: Global health report*. <https://www.who.int>

Баби́ч, М. М. (2018). Критерії та індикатори продовольчої безпеки на глобальному рівні. *Інвестиції: практика та досвід*, (10), 56–59.

Babych, M. M. (2018). Criteria and indicators of food security at the global level. *Investments: Practice and Experience*, (10), 56–59.

Березюк, С., Гонтарук, Я., & Ясінська, Б. (2023). Забезпечення продовольчої безпеки держави в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*, (47). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-44>

Bereziuk, S., Hontaruk, Ya., & Yasinska, B. (2023). Ensuring food security of the state under martial law. *Economy and Society*, (47). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-44>

Гринишин, В. Є. (2020). Методологічні основи дослідження продовольчої безпеки країни. *Економіка та держава*, (2), 141–146.

Hrynyshyn, V. Ye. (2020). Methodological foundations of research on the country's food security. *Economy and State*, (2), 141–146.

Гудзь, О. Є. (2019). Розвиток страхування: нові інструменти та методи управління ризиками в цифровій економіці. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*, 3(29), 12–19.

Hudz, O. Ye. (2019). Development of insurance: new tools and methods of risk management in the digital economy. *Economy. Management. Business*, 3(29), 12–19.

Державна служба статистики України. (2025). *Статистичний щорічник України за 2024 рік*. <https://ukrstat.gov.ua>

State Statistics Service of Ukraine. (2025). *Statistical yearbook of Ukraine for 2024*. <https://ukrstat.gov.ua>

Державна служба України з надзвичайних ситуацій. (2025). *Звіт про надзвичайні ситуації у 2024 році*. <https://dsns.gov.ua>

State Emergency Service of Ukraine. (2025). *Report on emergencies in 2024*. <https://dsns.gov.ua>

Диха, М. В. (2022). *Продовольча безпека під призвою воєнних дій в Україні*. Сталій розвиток аграрної сфери: інженерно-економічне забезпечення: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції 25 травня 2022 р. ВП НУБіП України, 55–57.

Dykha, M. V. (2022). *Food security through the prism of military actions in Ukraine*. In Sustainable development of the agrarian sector: engineering and economic support, 55–57. Proceedings of the 4th International Scientific and Practical Conference, May 25, 2022. Separated Subdivision of NUBiP of Ukraine.

Залізнюк, В. П. (2019). Оцінка індикаторів продовольчої безпеки України. *Інвестиції: практика та досвід*, (2), 128–133. <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=6492&i=19>

Zaliznyuk, V. P. (2019). Assessment of Ukraine's food security indicators. *Investments: Practice and Experience*, (2), 128–133. <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=6492&i=19>

Інститут аграрної економіки. (2025). *Інновації в аграрному секторі України*. <https://iae.org.ua>

Institute of Agrarian Economics. (2025). *Innovations and income stability in Ukraine's agriculture*. <https://iae.org.ua>

Кабінет Міністрів України. (2024, 23 липня). Про схвалення Стратегії продовольчої безпеки України на період до 2027 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації: Розпорядження № 684-р. https://zakon.rada.gov.ua/go/684-2024-%D1%80	Cabinet of Ministers of Ukraine. (2024, July 23). On the approval of the Food Security Strategy of Ukraine for the period until 2027 and the adoption of the operational action plan for its implementation: Order No. 684-r. https://zakon.rada.gov.ua/go/684-2024-%D1%80
Калетнік, Г. М., & Гонтарук, Я. В. (2020). Диференціація розвитку галузей переробної промисловості аграрного сектору Вінницької області. <i>Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики</i> , 3(53), 7–23. https://doi.org/10.37128/2411-4413-2020-3-1	Kaletnik, H. M., & Hontaruk, Ya. V. (2020). Differentiation of the development of processing industries in the agrarian sector of Vinnytsia region. <i>Economics, Finance, Management: Topical Issues of Science and Practice</i> , 3(53), 7–23. https://doi.org/10.37128/2411-4413-2020-3-1
Мельник, Т., & Туницька, Ю. (2020). Інституційне забезпечення міжнародної конкурентоспроможності АПК України. <i>Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право</i> , 4(111), 69–89. https://doi.org/10.31617/zt.knute.2020(111)05	Melnyk, T., & Tunitska, Yu. (2020). Institutional support for the international competitiveness of Ukraine's agro-industrial complex. <i>Foreign Trade: Economics, Finance, Law</i> , 4(111), 69–89. https://doi.org/10.31617/zt.knute.2020(111)05
Міністерство аграрної політики та продовольства України. (2025). <i>Аграрний огляд 2024</i> . https://minagro.gov.ua	Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine. (2025). <i>Agrarian overview 2024</i> . https://minagro.gov.ua
Міністерство економіки України. (2025). <i>Макро-економічний огляд та прогноз</i> . https://me.gov.ua	Ministry of Economy of Ukraine. (2025). <i>Macro-economic review and forecast</i> . https://me.gov.ua
Міністерство фінансів України. (2025). <i>Бюджетний звіт за 2024 рік</i> . https://mof.gov.ua	Ministry of Finance of Ukraine. (2025). <i>Budget report 2024</i> . https://mof.gov.ua
Міністерство цифрової трансформації України. (2025). <i>Цифровізація в аграрному секторі</i> . https://thedigital.gov.ua	Ministry of Digital Transformation of Ukraine. (2025). <i>Digitalization in the agricultural sector</i> . https://thedigital.gov.ua
Мостова, А. Д. (2019). <i>Стратегічне забезпечення продовольчої безпеки України</i> . Харків: Точка. 311 с.	Mostova, A. D. (2019). <i>Strategic provision of food security in Ukraine</i> . Kharkiv: Tochka Publishing House. 311 p.
Національна комісія з регулювання ринків фінансових послуг. (2025). <i>Звіт про діяльність страхових компаній</i> . https://nfp.gov.ua	National Commission for the State Regulation of Financial Services Markets. (2025). <i>Report on the activities of insurance companies</i> . https://nfp.gov.ua
Національний банк України. (2025). <i>Інфляційний звіт, січень 2025</i> . https://bank.gov.ua	National Bank of Ukraine. (2025). <i>Inflation report, January 2025</i> . https://bank.gov.ua
Нікішина, О., & Чеботарьова, Н. (2024). Ризики й загрози продовольчій безпеці України та стійкості функціонування агропромислових ринків у воєнний і повоєнний періоди. <i>Грааль науки</i> , (45), 219–236. https://doi.org/10.36074/grail-of-science.01.11.2024.023	Nikishyna, O., & Chebotarova, N. (2024). Risks and threats to Ukraine's food security and the resilience of agri-food markets during wartime and postwar periods. <i>Grail of Science</i> , (45), 219–236. https://doi.org/10.36074/grail-of-science.01.11.2024.023 [in Ukrainian]
Ніконенко, О. А. (2022). Методичне забезпечення формування продовольчої безпеки України. <i>Агросвіт</i> , (9-10), 86–92. https://doi.org/10.32702/2306-6792.2022.9-10.86	Nikonenko, O. A. (2022). Methodological support for the formation of food security in Ukraine. <i>Agrosvit</i> , (9–10), 86–92. https://doi.org/10.32702/2306-6792.2022.9-10.86
Прунцева, Г. О. (2020). Методологічні засади оцінки системи продовольчої безпеки. <i>Економіка та держава</i> , (6), 151–154.	Pruntseva, H. O. (2020). Methodological principles for assessing the food security system. <i>Economy and State</i> , (6), 151–154.
Токарчук, Д. М., & Фурман, І. В. (2018). Продовольча безпека та економічні засади виробництва біопалива. <i>Економічний аналіз</i> , (1), 168–174.	Tokarchuk, D. M., & Furman, I. V. (2018). Food security and economic foundations of biofuel production. <i>Economic Analysis</i> , (1), 168–174.

Український аграрний фонд. (2025). <i>Каталог фінансових інструментів для аграріїв</i> . https://uaf.gov.ua	Ukrainian Agrarian Fund. (2025). <i>Catalogue of financial instruments for agricultural producers</i> . https://uaf.gov.ua
Федерація органічного руху України. (2025). <i>Звіт про органічне виробництво в Україні</i> . https://organic.com.ua	Federation of Organic Movement of Ukraine. (2025). <i>Organic production in Ukraine: Annual report</i> . https://organic.com.ua

Конфлікт інтересів: Автор заявляє, що не має фінансових чи нефінансових конфліктів інтересів щодо цієї публікації; не має відносин із державними органами, комерційними або некомерційними організаціями, які могли б бути зацікавлені у поданні цієї точки зору. З огляду на те, що автор працює в установі, яка є видавцем журналу, що може зумовити потенційний конфлікт або підозру на упередженість, остаточне рішення про публікацію цієї статті (включно з вибором рецензентів та редакторів) приймалося тими членами редколегії, які не пов'язані з цією установою.

Автор не отримував прямого фінансування для цього дослідження.

Шинькович, А. (2025). Критерії оцінки асекурації продовольчої безпеки. *Scientia fructuosa*, 4(162). С. 20–37. [http://doi.org/10.31617/1.2025\(162\)02](http://doi.org/10.31617/1.2025(162)02)

Надійшла до редакції 28.02.2025.

Підписано до друку 03.04.2025.

Опубліковано онлайн 16.09.2025.